

Memo

Aan Het College van B&W van de gemeente Sliedrecht
Van Ronald Visser, directeur Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Dossier Nader onderzoek Zaaknummer 339212 Kenmerk D-18-1840974
Datum 15 augustus 2018
Onderwerp Grondtransport PFOA-houdende grond van het Land van Matena naar Sliedrecht

0. Vooraf

Ik betreur het voor u als bestuur, uw raad en uw inwoners dat ongerustheid en onduidelijkheid over het grondverzet van het Land van Matena naar Sliedrecht is ontstaan. Ik hecht grote waarde aan een goede, transparante samenwerkingsrelatie, die gebaseerd is op wederzijds vertrouwen. Ik beseft dat dit vertrouwen door deze situatie is beschadigd. Ik neem hiervoor de verantwoordelijkheid en zal zorgdragen dat dit vertrouwen wordt hersteld.

1. Inleiding

De heer Venis, raadslid gemeente Sliedrecht, heeft op 1 augustus 2018 nieuwe vragen gesteld over onder andere het grondtransport het Land van Matena. Wij hebben daarom als achtergrondinformatie deze aanvullende memo over het grondverzet in de directe omgeving van de Parallelweg 3 / Kweldamweg te Sliedrecht opgesteld.

In deze memo leest u:

- de achtergrond van de PFOA-problematiek in de bodem;
- de algemene regels omtrent grondverzet: meldingen, toezicht en handhaving;
- een chronologisch overzicht van het grondverzet aan de Parallelweg en Kweldamweg: de feitelijke handelingen en informatievoorziening;
- conclusies

2. Achtergrond PFOA-problematiek in de bodem

Hoe komt het in de grond terecht?

De chemische fabriek Dupont/Chemours in Dordrecht heeft in de periode 1970 tot 2012 de stof Perfluorooctaanzuur (PFOA) uitgestoten. Een gedeelte van deze stoffen is via de lucht in onder andere de Drechtsteden en de Alblasserwaard neergeslagen. Hierdoor treffen we verhoogde concentraties PFOA in de bodem en in het grondwater aan.

Effect op gezondheid

Het overgrote deel van de in de bodem en het grondwater aangetroffen gehalten is zodanig, dat er geen sprake is van risico's voor de gezondheid van mensen. Dit blijkt uit de in 2018 door het RIVM afgeleide humane risicogrenzen voor PFOA. Voor wonen met tuin is de risicogrenswaarde 900 microgram per kilo, voor wonen met moestuin is dit 86 microgram per kilo.

Beleid ter voorkoming verdere verspreiding

Een belangrijke pijler van het Nederlandse bodembeleid is het stand-still beginsel. Hiermee wordt bedoeld dat wat schoon is schoon moet blijven, en wat licht verontreinigd is niet sterker verontreinigd mag raken. Voor het verwerken van PFOA-houdende grond waren geen regels en dus geen oplossing voorhanden. Hierdoor dreigden (bouw)projecten onnodig te stagneren. Daarom heeft OZHZ in nauwe samenwerking met gemeenten, waaronder Sliedrecht, en andere partijen zoals GGD, DCMR en Expertisecentrum PFAS in november 2017 een handreiking voor toepassing van PFOA-houdende grond opgesteld. Deze handreiking is in juni 2018 herzien. Door deze handreikingen kan grondtransport plaatsvinden zonder dat dit leidt tot milieuschade en risico's voor de gezondheid.

Handreiking november 2017

Deze eerste handreiking was gebaseerd op een beperkt aantal meetgegevens. Zij ging uit van drie concentrische zones rond de fabriek van Chemours. Zone 1 was het dichtstbij de fabriek, zone 3 het verst weg. Grondverzet was mogelijk binnen de zones of naar een dichter bij de fabriek gelegen zone. Dit in de verwachting dat het PFOA-gehalte zou toenemen naarmate een locatie dichter bij de fabriek ligt. Daarmee zou de grond overeenkomstig het 'stand-still beginsel' niet meer worden verontreinigd dan ze al was. De Kweldamweg/Parallelweg was gelegen in zone 2.

Herziene handreiking juni 2018

De herziene handreiking is gebaseerd op een uitgebreider aantal meetgegevens in de regio. Op basis hiervan zijn twee zones bepaald, waarin slechts grond mag worden toegevoegd van maximaal 2,5 microgram per kilo PFOA (zone A) en maximaal 10 microgram per kilo PFOA (zone B). Uit voorzorg is gekozen voor relatief lage gehalten, ver onder de humane risicogrenzen van het RIVM. De gehele gemeente Sliedrecht is gelegen in toepassingszone B.

3. De algemene regels omtrent grondverzet; meldingen, toezicht en handhaving

Het grondverzet is gereguleerd in het landelijk Besluit bodemkwaliteit. Hiervoor is de gemeente bevoegd gezag. Bij het bepalen van de mogelijkheden voor het elders gebruiken van een partij grond die vrijkomt, gelden in het algemeen de volgende stappen:

1. Bepalen kwaliteit vrijkomende grond via bodemonderzoek of bodemkwaliteitskaart. (*door: adviesbureau in opdracht eigenaar vrijkomende grond*)
2. Bepalen van mogelijkheden voor het elders gebruiken van de grond aan de hand van geldende regelgeving. (*door: adviesbureau of aannemer of grondbank*)
3. Zoeken van geschikt perceel binnen het voor toepassing geschikte gebied. (*door: aannemer of grondbank*) Voor toepassen van grond is altijd instemming van de perceeleigenaar nodig.

4. Melden van het beoogde gebruik elders bij de omgevingsdienst via www.meldpuntbodemkwaliteit.nl. (minimaal vijf werkdagen voor uitvoering. (door: aannemer, grondbank of eigenaar ontvangstlocatie)
5. Beoordelen melding en opstellen instemmingsbrief. (door: OZHZ, op dezelfde dag wordt een afschrift naar de gemeente gestuurd)
6. Toepassen gemelde grond op gemelde locatie. (door: aannemer)
7. Controle op toepassing. (door: OZHZ). Dit gebeurt op basis van een risico-inschatting.

Risicogericht toezicht

Enige jaren geleden is geconstateerd dat er weinig tot geen milieuhygiënische overtredingen plaatsvonden bij grondverzet. Handhaven in de vorm van het laten verwijderen van reeds aangebrachte grond kwam niet tot nauwelijks voor. Dit gebeurt alleen indien er sprake is van grond van ontoelaatbare kwaliteit. De overtredingen die we constateerden, waren voornamelijk van administratieve aard en eenvoudig te herstellen door alsnog een juiste melding te doen en/of de juiste kwaliteitsbewijzen te overleggen. Bovendien was er druk op de beschikbare budgetten van gemeenten.

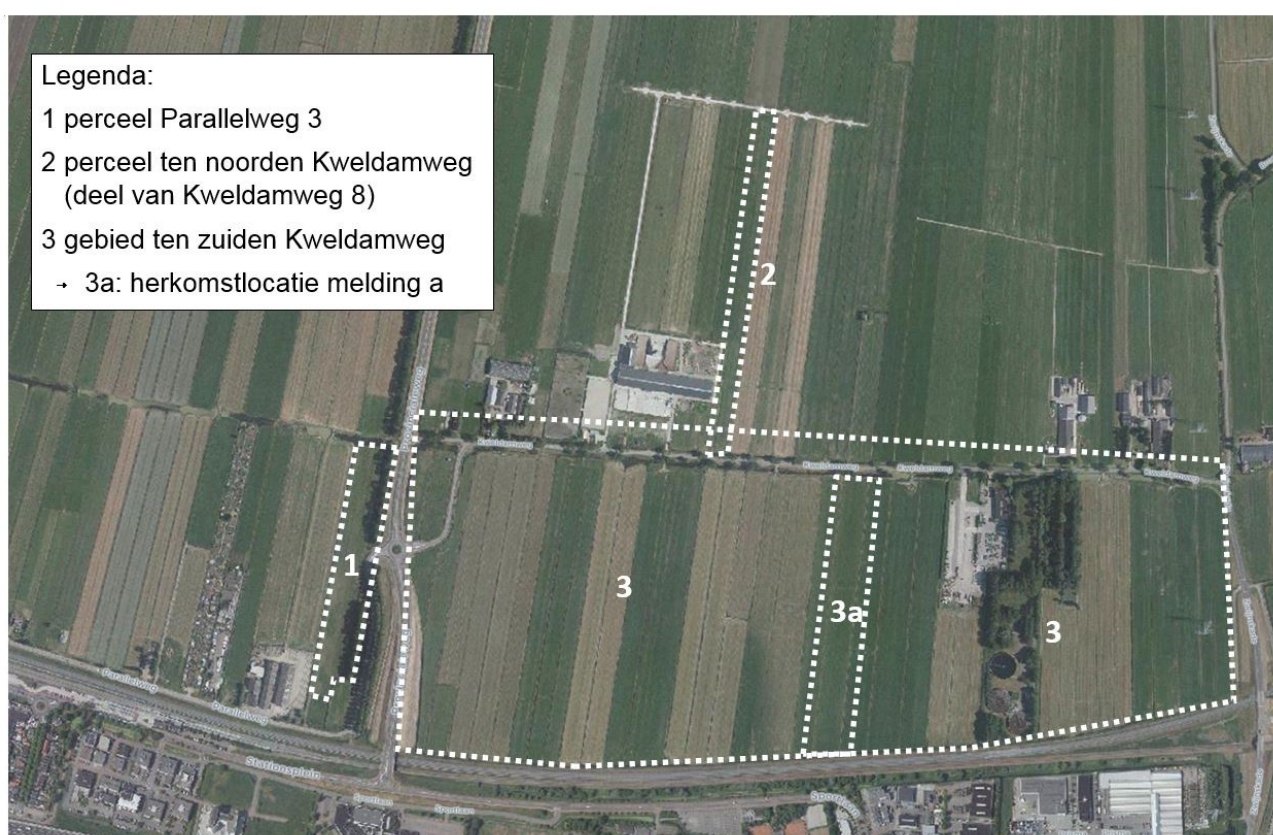
Daarom zijn in overleg met de gemeenten afspraken gemaakt over het meer risico gestuurd inzetten van de capaciteit. Dit houdt in dat de inzet met name wordt gericht op die gevallen waar de kans op overtredingen van de wet- en regelgeving het grootst wordt geacht. Daarnaast worden de meldingen zoveel als mogelijk gebundeld om een efficiënte controleroute mogelijk te maken. De partijen die betrokken waren bij het grondtransport van Land van Matena naar Sliedrecht stonden bij OZHZ goed bekend.

4. Een chronologisch overzicht van het grondverzet aan de Parallelweg en Kweldamweg;
de feitelijke handelingen en informatievoorziening

Welk grondverzet heeft plaatsgevonden bij de Parallelweg/Kweldamweg?

In het kaartje en de tekst hieronder is weergegeven op welke percelen rondom de Parallelweg 3 en de Kweldamweg in Sliedrecht grondverzet plaatsvond in 2018. Percelen 1 en 2 zijn in eigendom van Vink, evenals enkele percelen binnen gebied 3. Op de percelen 1 en 2 ligt grond van het Land van Matena. Op perceel 2 ligt ook grond afkomstig uit perceel 3a. In gebied 3 is geen grond toegepast (zie hierna).

LIGGING GENOEMDE PERCELEN

a. Melding Kweldamweg 8 (noordelijk van Kweldamweg)

Eind 2017 vond er overleg plaats tussen de gemeente Sliedrecht en OZHZ over een voorgenomen verzet van grond, eigendom van de gemeente. Deze grond zou vrijkomen uit het verbreden van watergangen in opdracht van de gemeente. De watergangen waren gelegen langs een perceel ten zuiden van de Kweldamweg (perceel nr 3a op de kaart). De vrijkomende grond zou worden verplaatst naar een perceel grond ten noorden van de Kweldamweg. Overeenkomstig het beleid verzocht OZHZ een bodemonderzoek te laten uitvoeren om de kwaliteit van de grond te bepalen.

Op 18 april 2018 ontving OZHZ een melding voor het toepassen van circa 1725 m³ grond op perceel Kweldamweg nr. 8 (perceel 2 op de kaart). De grond was afkomstig van het bovengenoemde grondverzet (perceel 3a op de kaart). Uit het bijgevoegde en in opdracht van de gemeente Sliedrecht

uitgevoerde bodemonderzoek bleek dat in deze partij grond een maximale gehalte PFOA van 39 microgram per kilo was gemeten. Het grondverzet paste binnen de toen geldende handreiking van november 2017. Per brief van 25 april 2018 stemde OZHZ met deze melding in. (noot: de partij grond past niet binnen de later vastgestelde herziene handreiking van juni 2018)

b. Melding ten zuiden van Kweldamweg

Op 26 april 2018 (geregistreerd 30 april) ontving OZHZ een melding voor het toepassen van circa 25.000 m³ (boven)grond afkomstig van het Land van Matena te Papendrecht op een aantal percelen ten zuiden van de Kweldamweg te Sliedrecht (gebied 3 op de kaart). Deze grond had enkele jaren gediend als voorbelasting in het Land van Matena (zone 3 uit de handreiking van november 2017) en was oorspronkelijk afkomstig uit meer westelijk gelegen delen van Papendrecht (zone 2 uit de handreiking van november 2017). Uit het bij de melding gevoegde bodemonderzoek bleek dat in de grond een maximaal gehalte PFOA van 7,2 microgram per kilo was gemeten. Gelet op de oorspronkelijke herkomst uit zone 2 paste het grondverzet binnen de handreiking van november 2017. Per brief van 4 mei 2018 stemde OZHZ met de melding in. (noot: de partij past ook in de later van kracht geworden herziene handreiking van juni 2018)

c. Toezicht

Op 9 mei 2018 stelde een toezichthouder van OZHZ tijdens een bezoek aan het Land van Matena vast dat daadwerkelijk alleen de bovengrond werd ontgraven en afgevoerd. Dit is dus de grond waarin het lage PFOA-gehalte van maximaal 7,2 microgram per kilo was gemeten, oorspronkelijk afkomstig uit zone 2.

Op 4 juli 2018 constateerde een toezichthouder dat conform de hierboven genoemde melding a grondverzet had plaatsgevonden van het gebied ten zuiden van de Kweldamweg (perceel 3a op de kaart) naar perceel Kweldamweg 8 (perceel 2 op de kaart). Daarnaast constateerde hij dat er geen grondverzet had plaatsgevonden naar de percelen ten zuiden van de Kweldamweg (gebied 3 op de kaart), maar wel naar de Parallelweg 3 (perceel 1 op de kaart). Hij vermoedde dat dit de grond uit het Land van Matena was, die conform melding b ten zuiden van de Kweldamweg zou worden toegepast.

Op 24 juli 2018 werd dit aan ons bevestigd, maar bleek dat ook een deel van de grond van het Land van Matena was toegepast op perceel Kweldamweg 8 (perceel 2 op de kaart). Omdat er milieuhygiënisch geen bezwaar hiertegen is en het dus om een veilige situatie gaat, kan dit conform de staande praktijk worden hersteld door het alsnog doen van een juiste melding.

Hoe is de gemeente geïnformeerd over het grondverzet?

a. Informeren melding Kweldamweg 8 (noordelijk van Kweldamweg)

Op 25 april 2018 informeerde OZHZ de gemeente via het toezenden van de instemmingsbrief over het voorgenomen verzetten van grond van een perceel ten zuiden van de Kweldamweg (perceel 3a op de kaart) naar een perceel ten noorden van de Kweldamweg (perceel 2 op de kaart). Dit betreft melding a. Vooroverleg had al plaatsgevonden eind 2017.

b. Informeren Melding ten zuiden van Kweldamweg

Op 4 mei 2018 informeerde OZHZ de gemeente via het toezenden van de instemmingsbrief over het voorgenomen verzetten van grond van het Land van Matena naar Sliedrecht (gebied 3 op de kaart). Dit betreft melding b. Door de formulering op hoofdlijnen in de instemmingsbrief is de dienst onduidelijk geweest over het verschil tussen ontgravingslocatie (zone 3) en oorspronkelijke herkomstlocatie (zone 2). Mede hierdoor is verwarring ontstaan over de afkomstlocatie van de grond.

c. Beantwoorden raads vragen over grondtransport "ten noorden van Betuwelijn"

Op 27 mei 2018 stelde de gemeenteraad vragen over grondtransport vanuit Papendrecht naar Sliedrecht "ten noorden van de Betuwelijn". De aanlevering van conceptantwoorden door OZHZ op 30 mei 2018 was gebaseerd op melding b. In deze melding van de aannemer stond dat de grond zou worden toegepast in het gebied direct ten zuiden van de Kweldamweg (en dus ten noorden van de Betuwelijn). Op 2 augustus 2018 bleek bij intern nader onderzoek echter dat de grond was toegepast ten noorden van de Kweldamweg (nr 8) en aan de Parallelweg. Bij de toezichthouder was dit al vanaf 4 juli (vermoeden) respectievelijk 24 juli 2018 (bevestiging) bekend. Hierover was echter intern nog niet gecommuniceerd en dat had wel moeten.

d. Beantwoorden raads vragen over herkomst grond (zone 2 of 3)

Op 11 juli 2018 stuurde OZHZ een memo die als bijlage bij de college-informatiebrief d.d. 31 juli 2018 is bijgevoegd. Hierin hebben wij toegelicht dat de dienst nog steeds staat achter de conclusie dat het grondverzet van het Land van Matena naar Sliedrecht past binnen de vastgestelde beleidskaders. Verder is ingegaan op het verschil tussen ontgravingslocatie (zone 3) en oorspronkelijke herkomstlocatie (zone 2). In de memo is niet expliciet ingegaan op het feit dat het grondtransport op geen enkele manier gezondheidsrisico's of risico's voor stand-still met zich meebracht.

NB: bovengenoemde memo was nog steeds gebaseerd op melding b, waarin sprake was van toepassing van grond ten zuiden van de Kweldamweg. De schrijvers wisten op het moment van opstellen van de memo nog niet dat bij een toezichthouder van OZHZ het vermoeden bestond dat de grond niet daar, maar aan de Parallelweg en ten noorden van de Kweldamweg (nr 8) was toegepast. Dit was op dat moment ook nog in onderzoek bij toezicht. Een bredere interne voorbereiding van de beantwoording van de vragen had dit voorkomen. In de vraagstelling door de gemeente was bovendien sprake van "perceel Vink". Dit deed bij de opstellers geen 'belletje rinkelen', want zowel perceel Parallelweg 3 als Kweldamweg 8 als enkele percelen ten zuiden van de Kweldamweg zijn eigendom van Vink. Doorvragen om de exacte locatie waarop de vragen betrekking hadden te achterhalen, had er voor gezorgd dat de verwarring niet was ontstaan.

5. Conclusies

- De uit het Land van Matena naar Sliedrecht getransporteerde grond voldoet aan de criteria voor toepassingszone 2 (handreiking november 2017) en mocht daarom worden toegepast op de locatie. De grond voldoet tevens aan de criteria uit de herziene handreiking van juni 2018.
- Als gevolg van verwarring over de exacte locatie (Parallelweg/Kweldamweg), een onjuiste melding van de aannemer en een te beperkte interne afstemming heeft OZHZ naar achteraf blijkt het gemeentebestuur onjuist geïnformeerd over de toepassingslocaties.
- OZHZ neemt een aantal structurele maatregelen om herhaling in de toekomst te voorkomen. Daarnaast worden in afstemming met de gemeente Sliedrecht tevens enkele tijdelijke afspraken gemaakt.